

IRAN: DE LA AHMADINEJAD LA ROHANI

IRAN: FROM AHMADINEJAD TO ROHANI

Cpt.dr. Ciprian IGNAT *

Noua putere de la Teheran își schimbă discursul. Venirea, în 2013, la putere, a lui Hassan Rohani constituie un moment cheie pentru situația din regiune. Iranul, care timp de opt ani sub Mahmoud Ahmadinejad a avut o poziție extrem de dură la adresa Statelor Unite, se află într-o situație economică precară, iar sancțiunile impuse de organismele internaționale nu au făcut nimic altceva decât să adâncească starea de nemulțumire a poporului iranian. Câștigând cu un scor detașat la alegeri, Rohani promite că este timpul pentru o schimbare, iar în dosarul iranian trebuie găsită o soluție diplomatică, astfel încât sancțiunile să fie ridicate. Cu toate acestea măsurile și poziția puterii de la Teheran rămâne mai degrabă potrivnică Israelului și implicit de susținere a grupării palestiniene Hamas și a regimului Assad în Siria.

The new leadership in Tehran changes its speech. Hassan Rohani's coming to power in 2013 is a key moment for the situation in the region. For eight years, Iran, under Mahmoud Ahmadinejad, had an extremely tough position against the United States, and now it is in a precarious economic situation and the sanctions imposed by the international organizations have done nothing but deepen the discontent of the Iranian people. Winning the elections, Rohani promises a change, and a diplomatic solution in the Iranian nuclear dossier, so that sanctions will be lifted. However Tehran's measures and its position to Israel remain rather hostile and supportive to Hamas and the Assad regime in Syria.

Cuvinte-cheie: Iran; Hassan Rohani; nuclear.

Keywords: Iran; Hassan Rohani; nuclear power.

Scurt istoric al înarmării nucleare iraniene

Decizia republicii islamice iraniene de a obține arma nucleară a fost luată încă de pe vremea șahinșahului *Mohammad Reza Pahlavi*. În 1957, SUA și Iranul au semnat un acord de cooperare nucleară civilă, parte a programului american *Atomi pentru Pace*, iar zece ani mai târziu au trimis în Iran transporturi de uraniu și plutoniu destinate unui reactor de cercetare. În 1968, Iranul a semnat și a ratificat *Tratatul de Neproliferare Nucleară (NPT)*¹.

În anii '70, Iranul a făcut cunoscute planurile sale de construire a 20 de centrale nucleare cu ajutorul SUA și a început lucrările la centrala din *Bushehr*. Totodată, *Institutul de Tehnologie Massachusetts* a semnat un contract cu *Agencia Iraniană pentru Energie Atomică* pentru programe de specializare a inginerilor iranieni în domeniul nuclear. În 1979 însă, odată cu revoluția islamică, Iranul a sistat programul său nuclear. În 1982, a anunțat că va îmbogăți uraniu propriu la centrul de la *Isfahan*, iar în 1983 au avut loc inspecții ale Agenția Internațională pentru Energie Atomică

(IAEA), acordând *Teheranului* un program de asistență pentru îmbogățirea uraniului, oprit ulterior sub presiunea SUA.

În 2002, SUA au acuzat Iranul că vrea să obțină bomba atomică, ca urmare a informațiilor dezvăluite de *Consiliul Național al Rezistenței Iraniene*, potrivit cărora Iranul începuse construirea unei uzine secrete de îmbogățire a uraniului la *Natanz*. Un an mai târziu, directorul IAEA, *Mohamed El Baradei*, declara că Iranul dezvoltă în secret activități nucleare. Republica islamică a fost de acord să suspende programul pentru îmbogățirea uraniului și să permită inspecțiile IAEA care a anunțat totuși că nu există dovezi că Iranul încearcă să se înarmeze nuclear.

În 2004, Iranul a reluat activitățile nucleare și a reînceput procedura de îmbogățire, iar IAEA a descoperit că iranienii săpau tuneluri în munții din apropiere de *Isfahan*.

În 2005, eforturile Europei, sprijinite de SUA, de a oferi Iranului stimulente economice pentru a desființa programul, precum și ale Rusiei de a îmbogăți uraniu iranian pe teritoriul rus cu măsuri de siguranță, au eșuat². Încă de la începutul mandatului, în 2006, președintele *Mahmoud Ahmadinejad* a fost un puternic susținător al

*Statul Major General

e-mail: icv_0301@yahoo.com

programului nuclear, declarând că tehnologia nucleară va contribui la menținerea păcii și declarându-se împotriva unui război nuclear.

„O politică a bombei atomice este ilegală și împotriva religiei noastre, iar o națiune cu o asemenea cultură și civilizație nu are nevoie de așa ceva”, declara *Ahmadinejad*. În același an, IAEA a adus problema în atenția *Consiliului de Securitate* al ONU care a condamnat acțiunile Iranului, dar nu a fost de acord cu sancțiunile. Iranul a insistat asupra dreptului său suveran de a îmbogăți uraniul pentru ceea ce el numea scopuri pașnice. În 2006, liderul suprem, *ayatollahul Ali Khamenei*, amenința că, dacă SUA vor ataca Iranul, acesta va replica oriunde în lume unde există interese americane, iar un an mai târziu, președintele *Ahmadinejad* anunța că Iranul poate produce combustibil nuclear la scară industrială³.

Perioada Ahmadinejad

În 24 iunie 2005, *Mahmoud Ahmadinejad* este ales al șaselea președinte al Iranului, a fost denumit în numeroase rânduri un *extremis populist* de către presa internațională, iar poziția sa față de Israel și SUA, dar mai ales față de programul nuclear al Iranului, i-au atras critici dure din partea opiniei publice internaționale, deși în plan intern a stârnit valuri de popularitate.

Născut la 28 octombrie 1956, în Garmsar, lângă Teheran, *Mahmoud Ahmadinejad* este fiul unui fierar, luându-și doctoratul în trafic și în transport la Universitatea de Științe și Tehnologie din Teheran, unde de altfel a fost și lector. Acesta face parte dintr-o generație tânără de politicieni laici, generație care de altfel i-a fost extrem de loială pe timpul celor două mandate.

În legătură cu participarea acestuia la Revoluția Iraniană, au existat opinii conform cărora *Mahmoud Ahmadinejad* ar fi participat la răpirea celor 52 de ostatici americani de la Ambasada americană. Cei care l-ar fi recunoscut sunt chiar o parte dintre cei răpiți, însă acesta a negat cu vehemență acest lucru. Chiar și opozanții politici actuali, participanți la evenimente au negat că ar fi fost printre răpitori. Pe site-ul oficial se relatează ca s-ar fi înscris în Gărzile Republicane după revoluție și că ar fi participat între 1980 și 1988, în timpul Războiului dintre Iran și Irak, în operații sub acoperire.

În anul 2003 devine primar al Teheranului, iar în timpul mandatului său acționează pentru reducerea libertățile sociale și anulează o serie de reforme introduse de către predecesorii săi moderați.

Escaladând un val se simpatie, câștigă în mod surprinzător alegerile din 2005 după o campanie în care a militat pentru lupta împotriva sărăciei, pentru justiție socială și distribuția bogăției în interiorul Iranului, deși comunitatea internațională anticipa o victorie fără probleme a președintelui în funcție, *Ali Akbar Hashemi Rafsanjani*. Așadar cu sprijinul conservatorilor influenți din Iran, care au folosit rețeaua de moschei pentru a mobiliza electoratul pentru *Ahmadinejad* și cu susținerea *Abadgaran (Alianța Făuritorilor Iranului Islamic)*, o formațiune de revoluționari de dreapta, aflați la a doua generație, cu influență în Parlamentul iranian (*Majlis*) a câștigat mandatul de președinte. Un alt punct decisiv în alegeri a fost susținerea programului nuclear al Iranului, în mod repetat, lucru care a stârnit la acea vreme îngrijorare în rândul statelor din Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii.

Ajuns la putere, a început o politică belicoasă și sfidătoare la adresa Statelor Unite și Israelului, manifestată în discursuri incisive în cadrul *Consiliului de Securitate* al ONU, susținând permanent dreptul țării sale de a dezvolta un program nuclear civil.

Un alt moment contestat la nivel internațional în timpul mandatului său l-a constituit opinia cu privire la statul Israel, printre seria de acuze aduce înscriindu-se contestarea Holocaustului, cererea de înlocuire a statului Israel cu Palestina și culminând cu declarația prin care „statul Israel ar trebui șters de pe hartă”, declarație care a fost văzută drept o invitație la un război împotriva Israelului. Ulterior, declarația a fost nuanțată, precizând că de fapt a citat din *Ayatollahul Khomeini*, liderul Revoluției Islamice din Iran, iar traducere nu a fost tocmai exactă, cauzând o exagerare și o nuanțare greșită a discursului său. Agențiile de presă occidentale însă au interpretat afirmațiile ca o amenințare indirectă la adresa Israelului.

În aprilie 2009, în timpul unui discurs la ONU, a afirmat că Israelul este un stat fondat pe principii rasiste, motiv pentru care delegații din cel puțin 30 de state au părăsit sala în timpul discursului. Cu toate acestea, acasă a fost primit ca un erou.

Alegerile din 2009 au fost un prim semn că autoritatea și popularitatea lui la nivel național a cunoscut o scădere drastică. Tulburările politice cauzate de contestarea alegerilor de către reformiștii și moderații învinși au dus la manifestații anti-guvernamentale violente, cele mai ample proteste naționale de la Revoluția Islamică din 1979.

În final, protestele au luat sfârșit, odată cu declararea validă a votului de către Conducătorul suprem, Ayatollahul Ali Khamenei, însă momentul în sine a produs o ruptură profundă între elita politică și clerul din Iran.

În anii care au urmat, Ahmadinejad a făcut o serie de concesii moderaților, ce-i drept la scară mică, de multe ori vorbind de femei ca fiind în centrul societății iraniene. În discursul său le dă asigurări soțiilor că planul său de a împărți bogăția de petrol a Iranului cu familiile sărace nu le va ocoli.

Ahadinejad dus o politică permisivă în aplicarea codurilor de conduită islamică, referitoare la obligativitatea purtării rochiilor islamice de către femei, și totodată pentru prima dată din 1979, a permis participarea femeilor în evenimente sportive majore. Și-a câștigat reputația de a duce o viață simplă și a militat împotriva corupției.

Momentul Rohani

Membru activ în mișcarea de rezistență islamică, *Hassan Rohani*⁴ este ales al șaptelea președinte al Iranului, în 4 august 2013, fiind un eminent politolog iranian și teolog șiiit, fiind de profesie jurist.

S-a născut la 12 noiembrie 1948, la *Sorkheh*, lângă *Semnan*, în nordul Iranului într-o familie persană religioasă. Tatăl său *Hadj Asadollah Fereydun* a deținut o prăvălie de condimente la *Sorkheh* și s-a remarcat în mișcarea de opoziție religioasă împotriva șahului, fiind arestat pentru prima dată în 1962, urmând un lung șir de arestări (peste 20) și participând activ la Revoluția iraniană din 1979.

În anii 1960 a urmat cursurile Seminarului religios din *Semnan*, ulterior la Seminarul din *Qom* unde i-au fost dascăli figuri importante ale islamului persan. A fost admis la Universitatea din Teheran, în anul 1969, obținând licența în științele juridice în anul 1972.

Și-a continuat studiile în Glasgow, Scoția, absolvind masterul în 1995 cu o disertație pe tema puterii legislative islamice. Patru ani mai târziu și-a susținut teza de doctorat intitulată „Flexibilitatea Shariyei cu referire la experiența iraniană”.

Este recunoscut ca fiind un cleric erudit, fluent vorbitor de limbă arabă și engleză, limba sa maternă fiind persana. Este căsătorit din 1969 cu *Sahabeh Arabi* cu care a avut patru copii, doi băieți⁵ și două fete.

A debutat în politică din postura de susținător al *Ayatollahului Ruhollah Khomeini*, fiind susținător al *Mișcării islamice iraniene*. Tânăr cleric fiind, a avut o activitate intensă pe teritoriul Iranului, ținând discursuri publice împotriva regimului condus de către *Șahul Mohammad Reza Pahlavi*. Ca urmare a acestor activități, după mai multe arestări succesive, i s-a interzis să mai țină cuvântări în public, iar în 1977 pentru a nu fi arestat a fost nevoit să părăsească Iranul, alăturându-se *Ayatollahului Khomeini* în exil, la Paris.

După momentul Revoluției Islamice, în 1979, Rohani s-a dedicat reorganizării armatei, iar în anul 1980 intră în *Parlamentul iranian*. Îndeplinește succesiv o serie de funcții importante în aparatul central fiind membru în *Consiliul Suprem pentru Securitate națională* din 1989, în *Consiliul pentru asigurarea interesului regimului* 1991, iar în 1992 este numit la conducerea *Centrului pentru Cercetări Strategice al Iranului*.

Din 1999, *Hassan Rohani* a fost numit membru în *Comisia de experți de pe lângă Conducătorul Suprem*, iar în mandatul de președinte a lui *Mohammad Khatami*, a fost reprezentantul Iranului, între 2003 și 2005 în negocierile cu SUA, Marea Britanie, Franța și Germania, privind programul nuclear iranian. A mai deținut funcția de vicepreședinte al Parlamentului.

Așadar, intrarea acestuia în alegerile din 2013, a fost un demers firesc după o carieră politică îndelungată, mai ales că în ultimii ani a fost un vehement critic al regimului politic de la conducerea țării. De aceea, unele elite conservatoare au cerut în mod categoric intervenția *Ayatollahului Ali Khamenei*, pe fondul criticilor aduse de Rohani și de tabăra reformistă regimului în ultimii ani, privind numeroase incidente de încălcări ale drepturilor omului și totodată relațiile internaționale tensionate generate de discursul extremist al lui Ahmadinejad. Ba mai mult, cu o săptămână înainte de alegerile din 14 iunie 2013, într-un interviu difuzat de CNN pe 7 iunie, făcea un lucru pe care puține s-ar încumeta să îl facă și anume critica într-un mod foarte tranșant presa de stat din Iran, acuzând-o de „cenzură și minciuni”.⁶

Chiar dacă Rohani este un conservator, a avut abilitatea în cadrul campaniei prezidențiale de a atrage de partea lui activiștii de centru și o parte dintre reformiști, el însuși declarându-se moderat acuzând extremismul practicat până la acea dată.

Beneficiind de sprijinul foștilor președinți, *Mohammad Khatami* și *Ali Akbar Hashemi Rafsandjani*, cu o prezență la vot de 72%, Hassan Rohani a câștigat alegerile din primul tur obținând un impresionant 50,7% din voturile alegătorilor.

Încă de la preluarea mandatului în 2013, acesta a promis o serie de reforme economice și măsuri care să scoată Iranul din izolare internațională. Chiar și invitarea la ceremonia de depunere a jurământului în fața parlamentului a liderilor politici importanți din 55 de state, printre care și China și Coreea de Nord, a reprezentat un semn de deschidere către dialog.

În scurta perioadă care s-a scurs de la preluarea mandatului, acesta a făcut pași importanți către deschiderea dialogului cu SUA, în septembrie 2013, acesta purtând o discuție telefonică cu liderul de la Casa Albă, fiind prima discuție oficială între liderii celor două țări de la revoluția din 1979.

Experiența sa de negociator se învârtind în dosarul nuclear iranian și mai ales faptul că, în urma negocierilor cu guvernele britanic, francez și german, acesta a fost de acord, în cele din urmă cu suspendarea pentru o perioadă de doi ani a programului de îmbogățire a uraniului⁷, fără a obține nici un beneficiu direct pentru Iran, i-a adus la acea dată critici vehemente în plan intern.

Criza în derulare din Orientul Mijlociu este considerată de către mulți drept un *deja vu*. De peste o jumătate de secol regiunea a fost teatrul unor războaie și unui șir aproape nesfârșit de violențe. Altfel spus, asistăm acum la evenimente evident grave și periculoase – vezi cazul Siria, dar în interiorul unui registru totuși familiar și la o alternanță de conflicte întrerupte de încercări de a promova acorduri menite să rezolve chestiunea palestiniană și de a se îndrepta către normalitate.

Chiar și Rohani, cu toată diplomația și orientarea politică moderată, acuza într-un interviu publicat, în iunie 2013, de ziarul *Ashraq Al-Awsat*, că Israelul practică „politici destabilizatoare și inumane în Palestina și Orientul Mijlociu”⁸. Acesta și exprimat sprijinul pentru regimul de la Damasc – „singura țară din regiune” care se opune Israelului.

Aceste afirmații par să indice un singur lucru, și anume, că Iranul va încerca în continuare să influențeze balanța puterii în Orientul Mijlociu, prin implicare activă în Siria atât cu arme, cât și cu trupe, în sprijinul lui *Bashar al-Assad* și va continua să fie un susținător al grupării palestinienilor Hamas.

NOTE:

1 *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*, cunoscut și sub denumirea *Non-Proliferation Treaty* sau *NPT*.

2 P.K. Kerr, *Iran's Nuclear Program: Tehran's Compliance with International Obligations*, Federation of American Scientists, Congressional Research Service, 23 decembrie 2009, pp. 1-6.

3 Adelina Cîrneanu, *Iran în perspectiva înarmării nucleare: realități și repercusiuni*, Sesiunea de comunicări internaționale, vol. 2, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, aprilie 2010, pp. 300-312.

4 Născut în 1948, cu numele Hassan Fereyduun și-a ulterior schimbat numele în Rohani, ceea ce s-ar traduce prin „spiritual, al spiritului”.

5 Fiul cel mare s-a sinucis în 1992.

6 Florin Diaconu, *Hassan Rohani, un Ahmadinejad cu fața ceva mai umană*, 16.06.2013, <http://www.revista22.ro/hassan-rohani-un-ahmadinejad-cu-fata-ceva-mai-umana-27668.html>, accesat la 02.05.2014.

7 *Profile: Hassan Rohani, President of Iran*, 11 noiembrie 2013, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-22886729> accesat la 25 aprilie 2014.

8 Ali M. Pedram, *In conversation with Hassan Rouhani*, 15.06.2013, <http://www.aawsat.net/2013/06/article55305525>, accesat la 02.05.2014.

BIBLIOGRAFIE

Axworthy Michael, *Revolutionary Iran*, Penguin Group, 2013.

Kerr Paul K., *Iran's Nuclear Program: Tehran's Compliance with International Obligations*, Federation of American Scientists, Congressional Research Service, 2009.

Naji Kasra, *Ahmadinejad: The Secret History of Iran's Radical Leader*, University of California Press, 2008.

Beker Yonatan, *Nuclear Proliferation and Iran: Thoughts about the Bomb*, Israel Journal of Foreign Affairs II: 3 /2008.

Cîrneanu Adelina, *Iran în perspectiva înarmării nucleare: realități și repercusiuni*, Sesiunea de comunicări internaționale, vol. 2, Universitatea Națională de Apărare Carol I, aprilie 2010.

www.revista22.ro

www.aawsat.net

www.washingtonpost.com

www.bbc.co.uk

www.foreignpolicy.com

www.iranembassy.ro